

STORTINGET

Innst. 43 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:272 S (2021–2022)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wetrhus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjøre Students at Risk-ordningen til en permanent ordning.
2. Stortinget ber regjeringen øke taket for antall studenter som kan komme gjennom Students at Risk-ordningen, fra 20 til minst 40 i året fra og med 2023.
3. Stortinget ber regjeringen om aktivt å bidra til opprettelsen av Students at Risk-ordninger i andre land ved å dele de norske erfaringene fra ordningen med representanter for andre land.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet,

Maren Grøthe og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt har uttalt seg om forslaget i brev av 19. oktober 2022. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har avholdt skriftlig høring i saken. Innen fristen 20. oktober 2022 var det kommet inn ni innspill til komiteen.

Komiteen deler forslagsstillernes syn på at «Students at Risk»-ordningen er positiv og gir studentaktiviteter som står opp for menneskerettigheter og akademisk ytringsfrihet i autoritære regimer, en mulighet til å fullføre studiene sine i Norge. Komiteen viser til at siden 2014/2015 har 72 studenter fått mulighet til å fullføre utdanningene sine i Norge gjennom denne ordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at ordningen «Students at Risk» bidrar til at studenter som er menneskerettighetsforsvarere fra utviklingsland, får mulighet til å fullføre høyere utdanning i Norge. Flertallet viser til utenriksministerens uttalelse og mener det er svært positivt at denne ordningen opprettholdes med 20 studenter hvert år, og flertallet merker seg at så langt har ikke antall kvalifiserte studenter oversteget dette tallet. Flertallet peker på at dersom det kommer flere kvalifiserte søkere, vil det vurderes i dialog med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) om det er behov for økning.

Flertallet understreker at det er planlagt en gjennomgang av ordningen i 2025, og i denne gjennomgangen må en også se på om det er nødvendig med en økning av antall studenter. Flertallet viser også til høringsinnspill fra blant annet Norsk studentorganisasjon (NSO), Forskerforbundet og Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond (SAIH), som understreker viktigheten av at ordningen videreføres. Flertallet peker også på at erfaringene med en slik ordning må deles internasjonalt, slik at også flere land gir menneskerettighetsforvarere mulighet til å fullføre sine studier.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det var regjeringen Solberg som innførte ordningen. Ordningen ble etablert som et pilotprosjekt med årlig finansiering i 2014. I 2021 vedtok Utenriksdepartementet å videreføre ordningen med evaluering i 2025.

Disse medlemmer viser til evalueringen av ordningen utført av Ideas2evidence i 2020. Den viser at målsettingene i stor grad er oppnådd. Disse medlemmer viser videre til at ordningen har lyktes med å støtte studenter som kjemper for menneskerettigheter i sine hjemland. De fleste fullfører en bachelor- eller mastergrad. Under utdanningsoppholdet tilegner studentene seg også andre impulser som nettverksbygging og innsyn i demokratiske styre- og aksjonsformer. Dette bidrar til å styrke studentenes rolle som endringsagenter i landet sitt.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til at det ved utgangen av 2021 var et totalt forbruk på Students at Risk-ordningen på 38,2 mill. kroner. Videre viser dette medlem til at det ifølge statsrådets svar er tatt opp i gjennomsnitt 12 studenter årlig. Forslagsstillerne ønsker å øke antall studenter årlig fra 20 til 40 studenter. Dette medlem mener på bakgrunn av svaret fra statsråden at det ikke er behov for å øke antallet.

Dette medlem viser til at det er planlagt en evaluering av ordningen i 2025, og mener det er feil å gjøre ordningen permanent før evalueringen er gjennomført. Videre mener dette medlem at ressursbruken ved at staten skal drive lobbyvirksomhet i andre land for å opprette Students at Risk-ordninger, er feil prioritering.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til repre-

sentantforslaget og stiller seg bak de vurderingene som framkommer der. Disse medlemmer viser også til den brede støtten forslaget har fått fra de organisasjonene som har levert skriftlige innspill.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre Students at Risk-ordningen til en permanent ordning.»

«Stortinget ber regjeringen øke taket for antall studenter som kan komme gjennom Students at Risk-ordningen, fra 20 til minst 40 i året fra og med 2023.»

Komiteens medlem fra Rødt vil stemme for representantforslaget.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjøre Students at Risk-ordningen til en permanent ordning.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen øke taket for antall studenter som kan komme gjennom Students at Risk-ordningen, fra 20 til minst 40 i året fra og med 2023.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:272 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wethrus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 8. november 2022

Hege Bae Nyholt

leder

Lise Selnes

ordfører

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

Stortinget
Utdannings- og forskningskomiteen
v/leder Hege Bae Nyholt
0026 Oslo

Oslo, 19. oktober 2022

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:272 S (2020-2021) – representantforslag fra representanten Grunde Almeland med flere.

Jeg viser til Utdannings- og forskningskomiteens brev 28. september 2022 om Dokument 8:69 S (2020-2021) fra representantene Grunde Almeland, Guri Melby, Abid Raja og Ingvild Wetrhus Thorsvik om å styrke Students at Risk-ordningen.

Jeg deler representantenes syn på at studentaktivister som står opp for akademisk frihet og ytringsfrihet er viktige motstemmer i autoritære regimer. Dette gjør, slik det fremgår av bakgrunnen for forslaget, at studenter kan bli mål for undertrykkelse og forfølgelse på grunn av sitt arbeid for menneskerettigheter og demokrati, og derfor kan ha behov for beskyttelse.

Ordningen Students at Risk (StAR) bidrar til at studenter fra utviklingsland, som er menneskerettighetsforsvarere og av sikkerhetsmessige årsaker ikke kan fortsette studier i hjemlandet, kan få fullføre høyere utdanning i Norge. Ordningen ble formelt opprettet i 2013. Fra studieår 2014/15 har det vært gjennomført årlige opptak i tråd med ordningens kriterier, med unntak av opptak 2020/21 som ble utsatt pga. covid-19. Ved utgangen av 2021 hadde 72 StAR-studenter fått tilbud om å studere på norske læresteder, hvorav 68 benyttet seg av dette og 41 hadde avlagt en grad. Ordningen finansieres over bistandsbudsjettet (Programområde 03), Kap. 152 post 70 *Menneskerettigheter*. Ved utgangen av 2021 var det totale forbruket for ordningen 38,2 mill. kroner.

Students at Risk-ordningen er opprettet av Utenriksdepartementet (UD). Forvaltningen av ordningen er delegert til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Delegeringen reguleres gjennom en avtale inngått mellom UD og HK-dir (datert 22. mai 2022). Avtalen innebærer en videreføring av delegasjonen gitt til daværende Senter for internasjonalisering av utdanning i 2013,

med noen justeringer basert på funn og anbefalinger fra en ekstern evaluering gjennomført i 2021.

Avtalen med HK-dir angir ingen sluttdato. Avtalen legger imidlertid opp til en gjennomgang av ordningen tentativt i 2025, knyttet til at opptak for 2022, som er det første opptaket under den reviderte ordningen, vil være avsluttet. Gjennomgangen vil se på erfaringer med innførte endringer og andre forhold knyttet til prosess og måloppnåelse. Jeg mener det er viktig å opprettholde muligheten for periodisk å vurdere hvorvidt og hvordan ordningen skal videreføres, basert på kunnskap om hvordan den faktisk virker i forhold til målgruppen. Gjeldende avtale med HK-dir innebærer at det vil gjennomføres årlige opptak fram til minst studieår 2025/26, forutsatt Stortingets bevilgninger og med mindre det skjer noe uforutsett. Jeg mener dette gir tilstrekkelig langsiktighet, og at det ikke er hensiktsmessig å gjøre ordningen mer permanent.

Representantene foreslår også at ordningen bør styrkes gjennom å øke taket for antall studenter som kan komme fra 20 til minst 40 i året fra og med 2023. I studieåret 2022/23 som nylig er påbegynt, er det tatt opp 19 StAR-studenter. Dette er det høyeste antall studenter som er tatt opp så langt under ordningen. Gjennomsnittet fra opptak 2013/14 og til opptak 2021/22 var på 12 studenter årlig. Gjeldende ramme på 20 studenter er således basert på en vurdering av at dette vil være dekkende for det faktiske behovet. I avtalen med HK-dir fremgår det videre at dersom antall kvalifiserte studenter overskyter gjeldende øvre ramme om 20 studenter per opptak, skal HK-dir utarbeide et forslag til prioritering for UD's godkjenning. I dialogen med HK-dir er det formidlet at UD basert på et slikt forslag også kan vurdere økt inntak. Her vil budsjettmessige konsekvenser være et viktig hensyn, inkludert hvordan en eventuell økt bevilgning vil påvirke muligheten til å støtte andre innsatser rettet mot beskyttelse av utsatte menneskerettighetsforsvarere.

Basert på at det så langt ikke har vært flere enn 20 kvalifiserte studenter til et enkeltopptak, og at avtalen med HK-dir gir mulighet for å vurdere en økning basert på faktisk antall studenter som er kvalifisert og har et studietilbud, ser jeg foreløpig ikke behov for å øke rammen slik representant Grunde Almeland med flere foreslår. Dersom et slikt behov oppstår, kan det fortrinnsvis belyses gjennom den planlagte evalueringen i 2025.

Det er positivt at StAR-ordningen har fått oppmerksomhet internasjonalt og at flere land nå har, eller vurderer å opprette, en lignende ordning basert på norske erfaringer. Både HK-dir og mitt embetsverk bidrar med erfaringsspredning gjennom våre respektive kanaler. Samtidig ser jeg, slik det foreslås, at regjeringen kan gjøre mer for å fremme denne ordningen internasjonalt. Ordninger som StAR

bidrar til å styrke det internasjonale beskyttelsesapparatet for utsatte menneskerettighetsforsvarere, noe Norge aktivt fremmer også gjennom de norskledede resolusjonene om menneskerettighetsforsvarere i FN. Jeg vil derfor be mitt embetsverk om å utarbeide konkrete forslag til hvordan regjeringen kan bidra til at ordningen blir enda bedre kjent.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

